

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku A. G.
przy uczestnictwie H. G.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 lutego 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w Ś.
z dnia 8 lutego 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 29 sierpnia 2017 r., Sąd Rejonowy w W. stwierdził, że spadek po E. G., zmarłej dnia 17 lipca 2015 r., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 10 lipca 2015 r., nabyła uczestniczka postępowania H. G. Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawczyni, będąca lekarzem onkologiem i chora na nowotwór z przerzutami, postanowiła uregulować swoje sprawy majątkowe na wypadek śmierci. Sporządziła testament, w którym do dziedziczenia powołała uczestniczkę, która od wielu lat opiekowała się niepełnosprawną matką spadkodawczyni, a od czasu jej choroby - także nią samą, z czasem stając się bliską jej osobą. Ustanowiła także zapis windykacyjny na rzecz matki, obejmujący

dożywotnią i nieodpłatną służebność mieszkania na nieruchomości, która do niej należała. Podczas wizyty u notariusza spadkodawczyni spisała z uczestniczką także umowę o opiekę nad matką spadkodawczyni i nad samą spadkodawczynią, jednak w testamencie nie zawarła żadnych wzmianek, z których wynikałoby, że sprawowanie opieki stanowiło warunek dziedziczenia. Opiekę tę uczestniczka zresztą już od dłuższego czasu wykonywała.

Wnioskodawca jest bratem spadkodawczyni i domagał się stwierdzenia nabycia spadku na podstawie ustawy. Kwestionował świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli przez siostrę w chwili dokonywania rozporządzenia testamentowego, a także wskazywał na nieważność powołania uczestniczki na spadkobiercę spowodowaną zastrzeżeniem warunku.

Sąd Rejonowy uznał testament notarialny za ważny, sporządzony w sposób swobodny i świadomy. Stwierdził, że umowa o opiekę, w połączeniu z zapisem windykacyjnym miała na celu zapewnienie matce spadkodawczyni po jej śmierci dotychczasowych warunków i zapobieżenie umieszczeniu jej w specjalistycznym ośrodku, co zamierzał wnioskodawca. Sąd ocenił, że kwestia opieki nie stanowiła warunku powołania uczestniczki postępowania na spadkobiercę, nie było więc podstaw do stwierdzenia nieważności jej powołania. Ponadto uczestniczka faktycznie podjęła się opieki przed zawarciem notarialnej umowy, wobec czego ewentualny warunek spełniłby się przed otwarciem spadku, co - zgodnie z art. 962 zd. 3 k.c. - wykluczało stwierdzenie nieważności powołania spadkobiercy.

Rozpoznający sprawę na skutek apelacji wnioskodawcy Sąd Okręgowy w Ś. podzielił ocenę dowodów, ustalenia faktyczne i argumenty prawne Sądu Rejonowego, co spowodowało oddalenie apelacji.

W skardze kasacyjnej, opartej na obydwu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie art. 962 k.c. oraz niezastosowanie art. 65 k.c. Wskazał też na naruszenie przepisów postępowania, a konkretnie art. 231 k.p.c.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz poprzedzającego je postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 29 sierpnia 2017 r. w całości oraz orzeczenie co do istoty sprawy przez stwierdzenie, że spadek po E. G. na

podstawie ustawy w udziałach po $\frac{1}{2}$ nabyli wnioskodawca oraz matka spadkodawczyni J. G., ewentualnie o uchylenie tylko postanowienia Sądu Okręgowego względnie uchylenie obydwu postanowień i przekazanie sprawy do rozpoznania odpowiedniemu sądowi, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestniczka wniosła o odmówienie przyjęcia tej skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające rozpatrzenie skargi przez ten Sąd.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi wystąpieniem przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Jako istotne zagadnienie prawne, wymagające zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, wskazał problem, czy warunek, o którym mowa w art. 962 k.c. zdanie drugie, musi być wyartykułowany w treści testamentu, czy może być wyartykułowany w treści innej czynności prawnej lub wynikać z okoliczności. Zdaniem wnioskodawcy w niniejszej sprawie warunek taki wynika z umowy o opiekę zawartej pomiędzy spadkodawczynią i spadkobierczynią oraz okoliczności towarzyszących sporządzeniu testamentu.

Potrzebę wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności łączył z potrzebą wyjaśnienia czy zwrot

„z okoliczności wynika”, zawarty w art. 962 k.c. zdanie drugie może być interpretowany np. na gruncie niniejszej sprawy w ten sposób, że uzależnienie sporządzenia testamentu od podpisania umowy o opiekę skutkuje nieważnością testamentu, mimo że takie zastrzeżenie nie zostało wyartykułowane w treści testamentu.

Oczywistą zasadność wniesionej skargi motywował treścią zarzutów zawartych w podstawach skargi kasacyjnej oraz ich uzasadnienia.

Sprecyzowanie zagadnienia prawnego wymaga przywołania przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Niezbędne jest przedstawienie poważnych, abstrakcyjnie ujętych wątpliwości co do określonego przepisu lub zespołu przepisów, potwierdzających, że przepis ten nie podlega jednoznacznej wykładni, a takiej wymaga. Przede wszystkim jednak okoliczności sprawy muszą wskazywać na potrzebę rozstrzygnięcia tego zagadnienia jako przesłanki wyrokowania w sprawie. Tych kryteriów nie spełnia zagadnienie, które wskazał wnioskodawca. Stan faktyczny ustalony przez Sądy obu instancji nie potwierdza by spadkobierczyni została powołana z zastrzeżeniem warunku, ponieważ - co zostało już wyjaśnione w orzecznictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1999 r., I CKN 147/98, niepubl.) - warunek taki musi zostać zamieszczony w testamencie, nie może zaś wynikać z okoliczności towarzyszących. Interpretacja art. 632 k.c. dokonana w przytoczonym orzeczeniu nie rodzi wątpliwości uzasadniających potrzebę ponownego podejmowania wskazanego zagadnienia w okolicznościach rozpatrywanej sprawy - ani w celu rozwikłania istotnego zagadnienia prawnego, ani też z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie.

Z kolei przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i juredycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie, a zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo nieprawidłowe. Oczywistość takiego wniosku powinna zostać wypunktowana przez skarżącego. Nie jest jednak dopuszczalne wiązanie jej z zarzutami dotyczącymi ustalenie faktów lub oceny dowodów, które nie mogą wypełniać podstaw

kasacyjnych (art. 398³ § 3 k.p.c.). Wnioskodawca nie wypełnił tego obowiązku. Zamiast przedstawić samodzielny wywód, odwołał się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych, co stanowi wadliwość konstrukcyjną wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Ponadto powołane uzasadnienie podstaw kasacyjnych nie wskazuje na oczywistość zarzutów.

Skoro wymienione przez skarżącego przesłanki przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodziły, a okoliczności sprawy nie wskazywały, aby wystąpiły inne podstawy przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., należało odmówić przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

jw